

Rapportage Bezemactie 2018

Schoon Water Zeeland

CLM Onderzoek en Advies

Postbus:

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres:

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700

F 0345 470 799

www.clm.nl

Inhoud

Inhoud	2
Rapportage bezemactie II Schoon Water Zeeland	3
1. Inleiding.....	3
2. De bezemactie.....	4
Communicatie naar telers	4
Communicatie met handel en milieustraten.....	4
Deelnemende organisaties	4
Planning in de tijd.....	4
3. Resultaten	5
De bezemactie in de media.....	5
Inleveren via STORL	6
4. Conclusies	7

Rapportage bezemactie II Schoon Water Zeeland

Marije Hoogendoorn, Dirk Keuper en Peter Leendertse CLM)
Juni 2019

1. Inleiding

In de praktijk blijkt dat in sommige gewasbeschermingsmiddelenkasten niet toegelaten of verouderde gewasbeschermingsmiddelen staan. Middelen zijn bijvoorbeeld een keer bevroren of zijn een paar jaar oud waardoor telers twifelen of het middel nog voldoende werkzaam is. Ook beschikken inmiddels beëindigde bedrijven soms nog over middelen. Gebruik van verouderde of niet toegelaten middelen kan voor een flinke milieubelasting van oppervlakte- en grondwater zorgen. Uit controles door de NVWA blijkt dat sommige telers nog gewasbeschermingsmiddelen gebruiken die inmiddels verboden zijn in Nederland. Waterkwaliteitsmetingen van waterschappen laten zien dat inmiddels verboden middelen nog regelmatig worden aangetroffen. Dat aantreffen kan meerdere oorzaken hebben. Het kan o.a. komen door nalevering uit de waterbodem of door illegaal gebruik. Door de bezem door de middelenkast te halen wordt voorkomen dat niet meer toegelaten middelen alsnog gebruikt kunnen worden.

De actie 'Bezem door de middelenkast' (verder: bezemactie) heeft als doel het inleveren van niet meer toegelaten of toegepaste middelen te ondersteunen. Binnen het project 'Schoon Water Zeeland' is eerder, in het winterseizoen van '15/'16 een bezemactie uitgevoerd. Vanwege het succes van die actie is besloten binnen het project in 2018 nogmaals een bezemactie uit voeren. Deze rapportage beschrijft de resultaten van deze tweede actie. De actie is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de gewasbeschermingshandel, ZRD, STORL en met de Schoon Water partners. We bedanken hen voor de samenwerking en inzet.

2. De bezemactie

Om het inleveren van middel voor een teler makkelijk te maken moet hij van de actie op de hoogte zijn en heeft hij ondersteuning nodig bij de controle van zijn middelenkast. Daarnaast moet de afvoer van ongewenste middelen eenvoudig geregeld zijn. Al deze aspecten kwamen in de bezemactie Zeeland aan bod.

CLM organiseerde de gratis en anonieme afvoer per gemeente (in samenwerking met de Zeeuwse Reinigingsdienst (ZRD)), en betrok de gewasbeschermingsmiddelenhandel bij de actie. Communicatie naar de telers regelde CLM via projectpartners ZLTO en Waterschap Scheldestromen. Verder zorgde CLM voor een up-to-date CLM bezemtool in de vorm van een excelprogramma met de nieuwste toelatingsinformatie.

Communicatie naar telers

Het team achter Schoon Water Zeeland (Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, Evides, VZG, ZLTO, CLM en Delphy) werkte tijdens de bezemactie samen met adviseurs van de gewasbeschermingshandel. De leden van het bezemteam hadden als intermediair een belangrijke taak bij het slagen van de Bezemactie.

Belangrijkste intermediair zijn de adviseurs die op bedrijfsbezoek gingen. Zij kennen veel telers in Zeeland en konden hen tijdens reguliere bezoeken overhalen mee te doen aan de actie.

Ook ZLTO heeft een belangrijke rol om telers te informeren over de actie en hen te overtuigen hun middelenkast op te schonen. Bestuurders hebben een ambassadeursfunctie en kunnen vanuit die hoedanigheid op verschillende manieren het belang en de kansen van de bezemactie uitdragen naar hun achterban en zelfs een voorbeeld stellen.

Communicatie is gestart in samenwerking met het waterschap Scheldestromen. Alle telers in Zeeland zijn per brief op de hoogte gebracht van de actie. Ze zijn uitgenodigd om zich voor de actie aan te melden via de site van Schoon Water. Desgewenst kon men zich ook aanmelden via de post.

Daarnaast is aandacht besteed aan de actie op de diverse gewasbeschermingsavonden in de regio.

Communicatie met handel en milieustraten

Parallel aan het communicatietraject naar telers is samenwerking gezocht met de partners in Zeeland. Alle gewasbeschermingshandelaren zijn benaderd en met de Zeeuwse Reinigingsdienst (ZRD) die alle milieustraten binnen de provincie beheert, is contact opgenomen. Voorafgaand aan de openstelling van de actie voor telers is er een bijeenkomst met de distributeurs georganiseerd om de werking van de bezemactie nogmaals uit te leggen en hen te enthousiasmeren voor deelname door hun klanten.

Deze bijeenkomst is gehouden op 23 oktober 2018 bij Van Overloop in Aardenburg. Vertegenwoordigers van alle distributeurs in Zeeland waren aanwezig.

De ZRD is telefonisch benaderd en geïnformeerd. De ZRD ondersteunde de actie en nadat CLM met STORL¹ had kortgesloten hoe de afvoer van ingeleverd middel betaald zou worden, waren zij bereid tot deelname. Alle medewerkers van de milieustraten zijn door de leiding van de ZRD op de hoogte gebracht van de actie, afwijkend van de normale gang van zaken.

Deelnemende organisaties

De volgende adviseurs in gewasbeschermingsmiddelen hebben deelgenomen aan de actie: CZAV, Van Iperen, R. Van Wesemael, Van Overloop en Van den Hemel.

Planning in de tijd

De aanmelding voor de actie is opengesteld met de start van het communicatietraject. Na de bijeenkomsten met de handel zijn regelmatig (eens per 7-14 dagen) aanmeldingen doorgezet naar de adviseurs. Deze namen contact op met de deelnemers voor een afspraak om de kast te controleren.

Officiële start van de actie en opening van de aanmelding was per oktober 2018. Communicatie over de actie begon ook in deze maand, dus toen kwamen ook de eerste aanmeldingen binnen.

¹ Stichting Opruiming Restanten Landbouwbestrijdingsmiddelen

3. Resultaten

In totaal hebben zich 425 telers voor de actie aangemeld, via de site of per post. Daarnaast hebben een aantal telers direct contact opgenomen met hun eigen handelaar om kasten te laten controleren. Het aantal aanmeldingen ligt daarmee hoger dan bij de eerdere actie in '15/'16. Er zijn totaal 255 bezembonnen ingeleverd bij de ZRD, met een totaal van 7.765 kg afgevoerde middelen. Dit is ongeveer de helft van de actie uit 2016, toen er 398 bezembonnen en 13.442 kg zijn ingeleverd. Veel adviseurs hebben een melding gedaan van telers die wel bezocht zijn, maar geen middelen hadden om af te voeren.

Er zijn in totaal 167 ingevulde bezemtools ingeleverd bij CLM. Op de bezemtool staat de naam van de adviseur die het bedrijf bezocht heeft en het aantal ingeleverde kilo's. De bonnen zijn, waar mogelijk, per gemeente verzameld (Tabel 1). Ook in 2018 is het grootste aantal aanbiedingen bij de milieustraat Sluis. Er is gemiddeld voor 30,5 kg aan middelen per teler ingeleverd, vergelijkbaar met de vorige actie. Het grootste volume dat door een enkele teler is ingeleverd is 500 kg, in Terneuzen. Bezembonnen van 2.715kg restanten van 93 zijn door de ZRD niet meer te herleiden naar een specifieke milieustraat.

Milieustraat	kg ingeleverd	Aantal bedrijven
Sluis	1.346	36
Terneuzen	721	16
Reimerswaal	688	9
Hulst	466	17
Schouwen-Duiveland	446	16
Tholen	413	13
Kapelle	250	16
Veere	209	13
Noord-Beveland	163	6
Goes	151	7
Borsele	142	9
Middelburg	53	3
Vlissingen	2	1
Onbekend	2.715	93
Eindtotaal	7.765	255

Tabel 1: Hoeveelheid en aantal aanbiedingen per milieustraat

Opvallende middelen

Er is geen volledige analyse gemaakt van de gewasbeschermingsmiddelen die zijn ingeleverd. Wel is duidelijk dat er nog oude middelen van 20 jaar en ouder zijn ingeleverd. Het gaat om o.a. Terpal (w.s. chloormequat en ethefon, verboden 1999), Ridomil (methalaxyl en maneb, 1998), Agral LN (nonylfenol ethoxylaten, 1998), Venzar (lenacil, 1999), Luxan Paraquat-G (paraquat dichloride, 1998), Creoline (kresol, 2000), Tribunil (methabenzthiazuron, 1997), Curamil (pyrazofos, 1999), AA Fleur Vloeibaar (diazinon, 1998), Dursban korrels (chloorpyrifos, 1999). Deze middelen worden vaak in kleine volumes ingeleverd, maar komen soms ook in grotere volumes van 15 kg of meer voor.

Naast deze oude middelen zijn er veel recent verboden middelen ingeleverd. Ook zijn restanten ingeleverd die nog zijn toegelaten, maar die de teler niet meer wil gebruiken.

De bezemactie in de media

Halverwege de actie heeft de Nieuwe Oogst een interview geplaatst met een deelnemer aan de actie, zie figuur 1.

Met bezem door de middenkast

Via de actie kunnen agrariërs, loonwerkers en hoveniers oude gewasbeschermingsmiddelen kosteloos en anoniem inleveren. Foto: archief Marcel Bekken

MAKKE VERBODEN

Meer dan driehonderd agrariërs hebben zich al aangemeld voor de actie 'Bezem door de middenkast' in Zeeland. Hiermee moet worden voorkomen dat gewasbeschermingsmiddelen in het grond- en oppervlaktewater terechtkomen.

Via de inzamelingsactie kunnen agrarische bedrijven, loonwerkers en hoveniersbedrijven (resten van) oude gewasbeschermingsmiddelen kosteloos en anoniem inleveren. Ook gestopte of afbouwende bedrijven kunnen meedoen. Deze herhaling van de succesvolle campagne in 2015/2016 is onderdeel van het project Schoon Water Zeeland.

Initiatiefnemers zijn provincie Zeeland, waterschap Scheldestroom, drinkwaterbedrijf Evides, ZLTO en de Zeeuwse gemeenten. Samen werken ze aan projecten om grond- en oppervlaktewater schoon te houden door emissie van onkruidbestrijdings- en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlakte- en grondwater te verminderen.

Op dit moment zijn al meer dan driehonderd aanmeldingen binnengekomen bij CLM.

Het onderzoeksbureau coördineert de actie. Adviseur Dirk Keuper had niet verwacht dat er na de actie van twee jaar geleden nog zoveel telers zich zouden aanmelden. Er deden destijds vierhonderd telers, loonwerkers en hoveniers mee aan de inleveractie. Gezamenlijk leverden zij 13.500 kilo oude, overbodige of verboden middelen in.

'De actie is een stimulans om de eigen voorraad onder de loep te nemen'

'Blijkbaar is het voor veel agrariërs nog steeds onduidelijk waar ze met hun restanten naartoe kunnen, dus blijft de voorraad op de plank staan', aldus Keuper.

Joop de Koeijer uit Brouwershaven werkt sinds enige tijd samen met collega-akkerbouwers. Daardoor is zijn eigen middenkast overbodig geworden. 'De inzamelactie is een positieve stimulans om de eigen voorraad eens goed onder de loep te nemen. Het is een

grettig idee als dat weer op orde is.'

Volgens De Koeijer is de drempel om deel te nemen bijzonder laag. Hij krijgt binnenkort bezoek van een gewasbeschermingsmiddelenadviseur. Deze loopt samen met hem door zijn middenkast. Alles wat niet meer nodig is, niet meer is toegestaan of waar De Koeijer vanaf wil, wordt gerooïerd. De bon met het aantal kilo's levert de teler vervolgens samen met de middelen kosteloos in bij de milieustraat van zijn eigen gemeente.

'Voor deze actie werken we samen met alle Zeeuwse milieustraten', zegt Keuper. 'Zij krijgen een vergoeding van Stichting Opruiming Restanten Landbouwbestrijdingsmiddelen, zodat de kosten voor verwerking niet bij de burger terechtkomen.'

Begin maart zal duidelijk zijn hoeveel kilo er is opgehaald en om welke middelen het gaat. Keuper benadrukt dat agrariërs ook na de actie met hun overbodige middelen terecht kunnen bij de milieustraat.

Aanmelden kan tot 31 januari 2019 via de aanmeldbutton op www.schoon-water.nl. Voor meer informatie, bel de Bezem Informatielijn (0343) 470 730.

Oogstdankgaven 2018 voor leden die in moeilijke situatie zitten

Alle ZLTO-leden ontvangen een deze dagen een brief met het verzoek een gift te doen aan leden die het op een of andere manier moeilijk hebben. De oogstdankgaven 2018 hebben als belangrijkste bestemming sociale activiteiten ten behoeve van onze leden. Daarnaast wordt een klein gedeelte gereserveerd voor calamiteiten en voor een boerenproject elders op de wereld. U kunt uw oogstdankgaven overmaken op rekeningnummer NL22 RABO 0101052901, Sociaal Fonds onder vermelding van 'oogstdankgaven 2018'.

Studenten doen onderzoek onder leden naar ervaring met stalbrand

Drie studenten van Avans Hogeschool hebben een enquête ontwikkeld voor veehouders die ooit te maken hebben gehad met een stalbrand. Doel van het onderzoek is te achterhalen wat de oorzaken zijn. De enquête kan worden ingevuld via de website van ZLTO.

► www.zlto.nl/brandveiligheid

Goed moment om balans op te maken en vooruit te kijken

Door de invoering van de fosfaatvrijheid heeft iedere melkveehouder moeten zoeken naar een nieuwe balans tussen melkvee, jongvee en fosfaatvrijheid. Door de balans op te maken, krijgt u inzicht in hoe 2018 is verlopen en kunt u betrouwbaarder de prognose van 2019 inschatten. Meer informatie via Harm de Klijnen, adviseur bedrijven bij ZLTO: harm.de.klijnen@zlto.nl of (06) 29620292.

Bijeenkomst fossielvrije toekomst voor solitaire glastuinbouwbedrijven

ZLTO, LTO Glaskracht Nederland, waterschap Brabantse Delta en Kas als Energiebron houden op donderdag 24 januari een bijeenkomst over een fossielvrije en rendabele toekomst, specifiek voor solitaire bedrijven. De bijeenkomst wordt gehouden bij Westlandse Plantenveerij aan Schansveld 19 in Made en duurt van 19 tot 22.30 uur.

Overleden leden

In deze rubriek worden de leden vermeld die onlangs zijn overleden. ZLTO wenst de nabestaanden veel sterkte bij het verwerken van het verlies.

J. Schepens, Best; J.H.J. van de Sande, Best.

Ondereijnderslaan 225, 5223 DE 't Hertogenbosch
Postbus 100, 5201 AC 't Hertogenbosch
Tel. 073-207 30 00 (algemeen), 073-207 33 33 (voor leden)
E-mail: info@zlto.nl Meer info en nieuws: www.zlto.nl

Waar hulpverlening en begeleiding bij problemen privé of bedrijfsmatig kunnen leden gratis terecht bij onze sociale medewerkers Willem Leyt, tel. 06-29620242 (West-Brabant en Zeeland) of Adri van de Plas, tel. 06-202447 (Oost-Brabant en Gelderland).

www.zlto.nl/sociaalwerk

Inleveren via STORL

Ook in toekomst kunnen Zeeuwse telers via de STORL-regeling restanten en verpakkingen bij de Zeeuwse gemeenten inleveren.

4. Conclusies

1. De bezemactie is succesvol verlopen. Het aantal aanmeldingen (425) overtreft het dat van de vorige actie. Er is 7.743 kilo gewasbeschermingsmiddel ingeleverd door 255 telers.
2. Ten opzichte van de eerdere actie hebben zich meer telers aangemeld, en minder telers hebben middelen ingeleverd. Een groter aandeel van de telers had de kast op orde.
3. Er zijn ook tijdens deze actie middelen ingeleverd die 20 jaar of langer verboden zijn, zoals Tribunil, Curamil, Terpal en Creoline.
4. Via de agrarische pers is tijdens de looptijd in Zeeland aandacht besteed aan de bezemactie door een interview in Nieuwe Oogst.
5. Zeeuwse telers kunnen ook na de bezemactie via de STORL regeling restanten en verpakkingen bij de Zeeuwse gemeenten inleveren.